

УДК 368.013

Мединська Тетяна Володимирівна

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, економічної безпеки, банківської справи та страхового бізнесу
Львівський торговельно-економічний університет*

Medynska Tetyana

*PhD, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Finance, Economic Security, Banking and Insurance Business
Lviv University of Trade and Economics
ORCID: 0000-0002-7998-4107*

Ніконенко Уляна Михайлівна

*доктор економічних наук, професор,
професор кафедри фінансово-економічної безпеки, обліку і оподаткування
Українська академія друкарства*

Nikonenko Uliana

*D.Sc. in Economics, Professor,
Professor of the Department of Financial and Economic Security, Accounting and Taxation
Ukrainian Academy of Printing
ORCID: 0000-0002-6015-6248*

Боднарюк Ірина Леонідівна

*кандидат економічних наук, доцент,
голова циклової комісії управління та адміністрування
ВСП «Рівненський технічний фаховий коледж НУВГП»*

Bodnariuk Iryna

*PhD, Associate Professor,
Chairman of the Cyclical Commission of Management and Administration
VSP "Rivne Technical Vocational College of the NUWEE"
ORCID: 0000-0003-3621-4193*

DOI: 10.25313/2520-2294-2024-1-9615

ІНСТИТУЦІЙНІ ТА ПОДАТКОВІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ ЯК СЕГМЕНТУ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

INSTITUTIONAL AND TAX ASPECTS OF THE DEVELOPMENT OF THE INSURANCE MARKET AS A SEGMENT OF THE FINANCIAL SERVICES MARKET

Анотація. В умовах війни ринок фінансових послуг реагує на несприятливу економічну ситуація зміною кількісних та якісних показників діяльності фінансових посередників, зокрема страхових компаній. Стійкість ринку фінансових послуг забезпечується завдяки ефективному нагляду Національного банку України, який є регулятором ринку. В той же час, важливість виведення суб'єктів, які у структурі власності мають «російський слід» або є фінансово нестабільними – важливе завдання державного регулятора. Адже сьогодні, наявність на ринку страховиків із проблемними страховими портфелями та низькою платоспроможністю є загрозою фінансовій безпеці держави зокрема та економічній загалом.

Страховий ринок у сучасних умовах є важливою складовою ринку фінансових послуг, від рівня розвитку якого залежать злагодування та успішність функціонування фінансової системи країни загалом. Основою розвитку страхового ринку є суспільна потреба у страховому захисті та функціонуванні фінансово спроможних страхових компаній, здатних забезпечити безперебійність відтворювального процесу шляхом відшкодування збитків та надання грошової допомоги

постраждалим особам. Виклики економічної стабільності, спровоковані повномасштабним військовим вторгненням росії, призвели до трансформації усіх сфер економіки, зокрема і страхового ринку.

Для дослідження тенденцій функціонування національного страхового ринку проаналізовано основні показники діяльності страхових компаній за I півріччя 2021–2023 рр., зокрема кількості страховиків, величини їх активів, страхових премій, виплат, кількості укладених договорів, рівня виплат та проведено порівняння його фактичних значень із нормативними, окреслено особливості нормативно-правового регулювання їх діяльності з нового фінансового року, представлено актуальні аспекти податкового регулювання діяльності страховиків. Окреслено основні тенденції та перспективи розвитку страхового ринку України.

Ключові слова: страховий ринок, страхова компанія, ринок фінансових послуг, НБУ, спліт, оподаткування страховика.

Summary. In the conditions of war, the market of financial services reacts to an unfavorable economic situation by changing the quantitative and qualitative indicators of the activity of financial intermediaries, in particular insurance companies. The stability of the financial services market is ensured thanks to the effective supervision of the National Bank of Ukraine, which is the market regulator. At the same time, the importance of removing entities that have a “Russian footprint” in the ownership structure or are financially unstable is an important task of the state regulator. After all, today, the presence of insurers on the market with problematic insurance portfolios and low solvency is a threat to the financial security of the state in particular and the economy in general.

The insurance market in modern conditions is an important component of the financial services market, the level of development of which depends on the coherence and success of the functioning of the country's financial system as a whole. The basis of the development of the insurance market is the public need for insurance protection and the functioning of financially capable insurance companies capable of ensuring the continuity of the recovery process by indemnifying losses and providing monetary assistance to injured persons. Challenges to economic stability, provoked by the full-scale military invasion of Russia, led to the transformation of all spheres of the economy, including the insurance market.

To study the trends in the functioning of the national insurance market, the main indicators of the activity of insurance companies for the first half of 2021–2023 were analyzed, in particular, the number of insurers, the amount of their assets, insurance premiums, payments, the number of concluded contracts, the level of payments, and a comparison of its actual values with normative ones was made, outlined features of regulatory and legal regulation of their activities from the new financial year, current aspects of tax regulation of insurers' activities are presented. The main trends and prospects for the development of the insurance market of Ukraine are outlined.

Key words: insurance market, insurance company, financial services market, NBU, split, taxation of the insurer.

Постановка проблеми. Страхові компанії відіграють важливу роль в економіці та ринку фінансових послуг. Головною функцією страхування є захист фізичних та юридичних осіб від ймовірних збитків у разі настання страхових подій, водночас страхові компанії самі перебувають у зоні ризиків, які можуть знижувати їх платоспроможність та мати негативні наслідки для споживачів страхових послуг. У той же час, впевненість споживачів у надійності страхової компанії є однією з основних засад стійкого розвитку страхового ринку.

Ефективне регулювання та нагляд за страховим ринком, які реалізує Національний банк України, мають позитивний вплив на рівень довіри до страховиків. Проте, на сьогоднішній день, розвиток страхового ринку стримує ряд факторів, зокрема у низки страхових компаній наявні проблеми з платоспроможністю та ліквідністю, немає чіткої бізнес-моделі, рівень управління ризиками та корпоративного управління є низьким, усе це робить ринок непрозорим та неконкурентним.

Зазначені вище системні проблеми на ринку страхування в Україні спричинені, перш за все, неналежним правовим регулюванням, а також недосконалою регуляторною політикою та браком належного нагляду за її реалізацією. Тож розбудова

стійкого та надійного ринку страхових послуг як сегменту ринку фінансових послуг потребує значних зусиль як від регулятора, так і від учасників ринку страхування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В останні роки в Україні спостерігається тенденція динамічного розвитку ринку фінансових послуг, питання розвитку ринку фінансових послуг завжди в полі зору провідних економістів.

Вітчизняні дослідники К. Краус, Н. Краус та Г. Поченчук описують у своїх працях процес створення та розвитку фінансових послуг, і, як наслідок, розглядають зміни в різних секторах і сферах суспільного життя.

Абрамова І. досліджувала стан та повоєнні перспективи розвитку ринку фінансових послуг. З початком активних воєнних дій ринок фінансових послуг України зазнав певної трансформації, проте попри введення воєнного стану фінансово-банківська система України продовжила свою роботу, а банкам, фінансовим компаніям та страховикам вдалося наростити активи й зберегти ліквідність [1, с. 49].

Колінець Л., Панухник О., Крупка А., Зарічна Н., Лавров Р. досліджували фінансові та інституційні аспекти розвитку страхового ринку за

умов пандемії і війни на прикладі страхових компаній України [5]. Тенденції розвитку страхового ринку України в умовах війни у своїх працях досліджували Попович Д., Біда М., Закорко К. [9].

Проте в умовах воєнного стану та державотворення сьогодні є актуальним розвиток страхового ринку як сегменту ринку фінансових послуг особливо у післявоєнній реформі. Виклики економічної стабільності, спровоковані повномасштабним військовим вторгненням росії, призвели до трансформації усіх сфер економіки, зокрема і страхового ринку, тому дослідження показують важливість їх вирішення.

Постановка завдання. Інституційні та податкові аспекти розвитку страхового ринку нерозривно пов'язані із ефективною та прозорою системою нормативно-правового регулювання діяльності страховиків. Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо удосконалення функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг» від 12 вересня 2019 року № 79-ІХ (так званий закон про «спліт»), визначено, що з 01.07.2020 р. Національний банк України стає регулятором та органом нагляду на страховому ринку.

Метою НБУ є формування платоспроможного, стійкого, конкурентного ринку страхування в Україні з належним рівнем захисту прав споживачів фінансових послуг страхування. Для досягнення цієї мети НБУ запровадить нову модель регулювання ринку страхування, яка враховує положення директив ЄС, світові практики регулювання та нагляду за ринком страхування та перестраховання, а також особливості ринку страхування в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ринок фінансового посередництва в Україні представлений ринком банківських послуг та ринком небанківських послуг (страхових, фінансових, кредитних, лізингових).

Кількість учасників небанківського фінансового ринку станом на 30.09.2023 р. зменшилася в порівнянні з попереднім місяцем з 1234 до 1215, а кількість банків залишилася незмінною — 64. Станом на 30 вересня на небанківському ринку працювали: 99 страховиків non-life (у серпні був 101) та 12 life-страховиків (кількість не змінилася), один страховик зі спеціальним статусом; 158 ломбардів (був 161); 143 кредитні спілки (було 146); 82 лізингові компанії (кількість не змінилася); 594 фінансові компанії (було 606); 56 страхових брокерів (було 57); 70 колекторських компаній (було 68). Крім того, на ринку визнано: 24 банківські групи (було 25); 20 небанківських (було 21) (рис. 1).

Як бачимо на рис. 1, частка фінансових компаній складає 47%, ломбардів — 12%, кредитних спілок — 11%, страхових компаній non-life — 8%, лізингових та колекторських компаній — по 6%, страхових брокерів — 4%, банків — 5%, life-страховиків — 1%. Сукупна кількість фінансових посередників у сфері страхування складає 167 суб'єктів (або 13% від їх загальної кількості). Відтак, дослідження інституційних та податкових аспектів регулювання ринку страхових послуг та аналіз показників діяльності страховиків є актуальним в сьогоdnішніх умовах.

Нова модель регулювання страхового ринку та нагляду за діяльністю страховиків передбачає

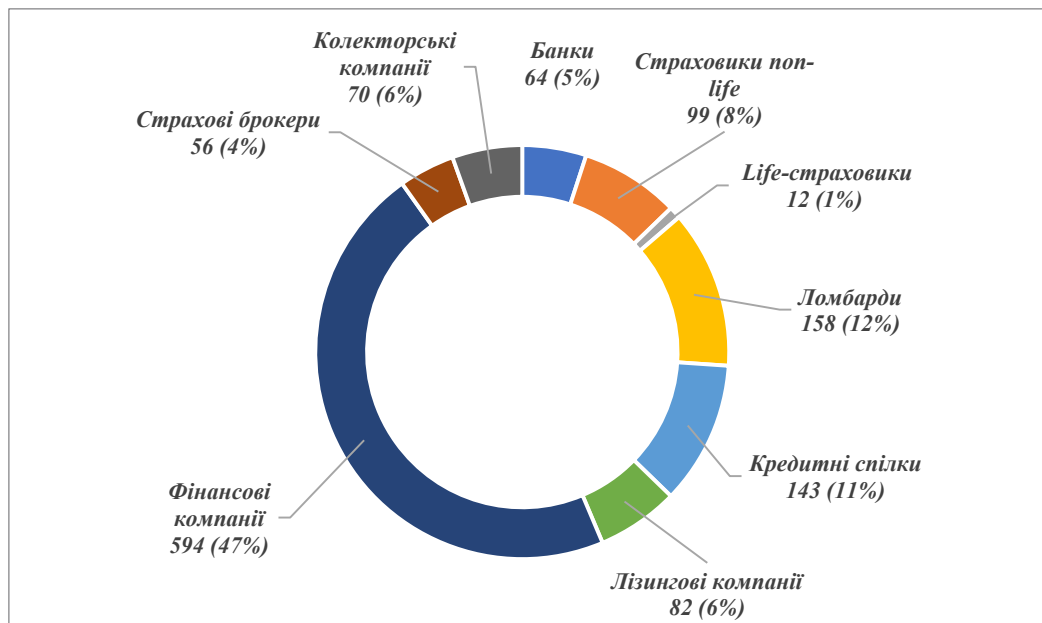

Рис. 1. Кількість та структура фінансових посередників на ринку фінансових послуг України станом на 30.09.2023 р.

Джерело: побудовано авторами на основі [6]

удосконалення вимог до ліцензування, оцінки платоспроможності та ліквідності, корпоративного управління та системи управління ризиками, застосування ризик-орієнтованого пруденційного нагляду, нагляду за ринковою поведінкою, а також визначення процедури реорганізації, відновлення діяльності та виведення компаній з ринку [4].

Український ринок страхування є незначним за обсягом активів та за рівнем споживання страхових послуг. Показник проникнення (Insurance Penetration ratio), що визначається як співвідношення обсягу залучених страхових премій до ВВП, становить 1,4% (з них «non-life» — 1,3%). Для порівняння, у Європі цей показник складає 5,0%, а у світі в середньому — 6,1%. Лідерами за цим показником страхування у світі є Великобританія, Японія та Франція.

Показник щільності страхування (Insurance Density ratio) — це розмір страхової премії на одну особу, в Україні він перебуває на дуже низькому рівні і на кінець 2018 року становив 34 дол. США. З-поміж 88 країн, які досліджував Swiss Re Institute, Україна за цими показниками споживання послуг загального («non-life») страхування посідає 73 місце та послуг страхування життя — 82 місце [4].

Основні показники діяльності страхових компаній за I півріччя 2021–2023 рр. подано нами у табл. 1. Бачимо, що кількість страхових компаній зменшилася у 2022 р. порівняно із 2021 р. на 39 страховиків (або на 21,55%), а у 2023 р. порівняно із 2022 р. — на 27 страхових компаній

(або на 19,01%). Загалом за досліджуваний період зі страхового ринку вийшло 66 страхових компаній, що складає 36,5% від сукупної кількості страховиків на ринку.

Така тенденція пов'язана із підвищенням вимог до страхових компаній регулятором страхового ринку, повномасштабним вторгненням та зменшенням кількості споживачів страхових послуг (рис. 2). Щодо компаній зі страхування життя, зазначимо, що їх кількість у I півріччі 2021 р. складала 19 страховиків (10,5%) від сукупної кількості страхових компаній, а у I півріччі 2023 р. — 12 страховиків (10,4%). Загалом кількість страхових компаній зі страхування життя за період зменшилася на 7 одиниць (або 36,8%). Така ситуація із компаніями страхування життя на страховому ринку є незадовільною, адже, на відміну від ризикових компаній, страховики, що надають послуги страхування життя укладають довгострокові договори, зобов'язання за якими не можуть виконувати з огляду на припинення функціонування, банкрутства та виходу з ринку.

Проаналізуємо зміну показників обсягів діяльності страховиків за даними табл. 1. Кількість укладених договорів страхування за I півріччя 2022 р. зменшилася на 23064 шт. (або на 36,74%), а у 2023 р. порівняно із 2022 р. — збільшилася на 1070 шт. (або на 2,7%). Активи за балансом та страхові резерви у 2022 р. порівняно із 2021 р. збільшилися на 726 млн. грн. (або на 1,11%) та на 1475 млн. грн. (або на 4,21%) відповідно;

Таблиця 1

Основні показники діяльності страхових компаній за I півріччя 2021–2023 рр., млн. грн.

№ з/п	Показники	Станом на кінець I півріччя			Відхилення 2022 р. від 2021 р.		Відхилення 2023 р. від 2022 р.	
		2021	2022	2023	абсолютне	відносне	абсолютне	відносне
1.	Кількість зареєстрованих страхових компаній, одиниць, із них:	181	142	115	-39	-21,55	-27	-19,01
1.1.	компанії зі страхування життя	19	13	12	-6	-31,58	-1	-7,69
2.	Кількість укладених договорів страхування, за період, тис. одиниць	62 769,5	39 705,4	40 775,7	-23 064	-36,74	1 070	2,70
3.	Активи за балансом	65 178,3	65 904,4	70 785,3	726	1,11	4 881	7,41
4.	Сформовані страхові резерви	35 027,5	36 502,4	42 480,9	1 475	4,21	5 979	16,38
5.	Валові страхові премії	24 779,8	17 656,4	21 354,7	-7 123	-28,75	3 698	20,95
6.	Валові страхові виплати	8 703,3	6 016,4	7 817,5	-2 687	-30,87	1 801	29,94
7.	Рівень валових виплат, відсотки	35,1	34,1	36,6	-1,0	-2,98	2,5	7,43

Джерело: побудовано авторами на основі [6]

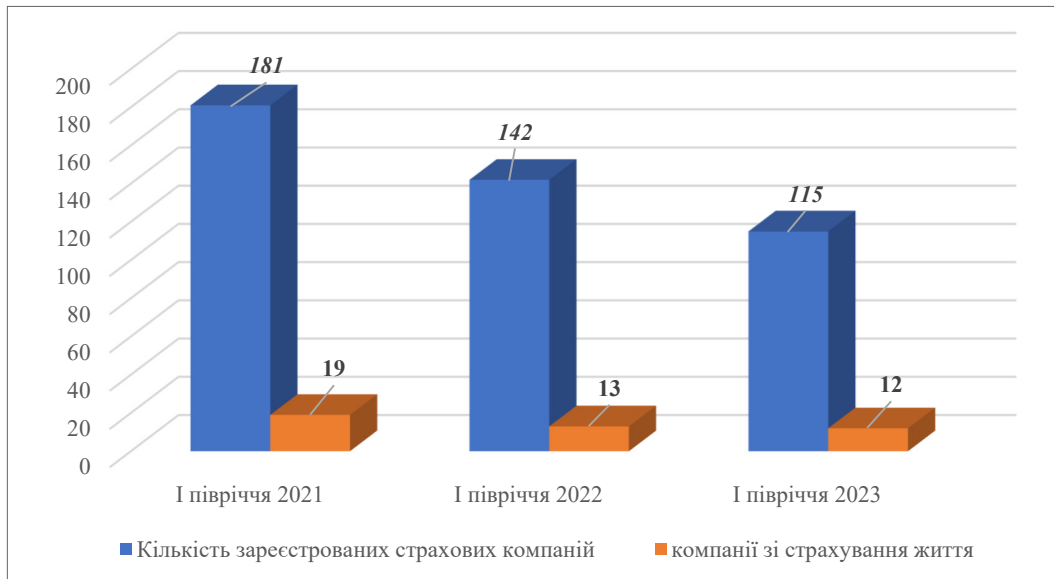

Рис. 2. Кількість страхових компаній life та non-life на страховому ринку України у I півріччі 2021–2023 рр.

Джерело: побудовано авторами на основі [6]

у I півріччі 2023 р. — величина активів збільшилася на 4881 млн. грн. (або на 7,41%), а резервів — на 3698 млн. грн. (або на 16,38%).

Показники валових страхових премій та валових страхових виплат мали тенденцію до зменшення у I півріччі 2022 р. порівняно із 2021 р. — на 7123 млн. грн (або на 28,75%) та 2687 млн. грн. (або на 30,87%) відповідно. У 2023 р. порівняно із 2022 р. величина валових страхових премій збільшилася на 3698 млн. грн. (або на 20,95%), а страхових виплат — на 1801 млн. грн. (або на 29,94%) (рис. 3).

Якісним критерієм оцінки ефективності роботи страховиків є показник рівня виплат, який розраховується за формулою:

$$P_v = \frac{P_c}{B_c} \times 100, \quad (1)$$

де

P_v — рівень виплат, %;

P_c — величина залучених страхових премій страховиком;

B_c — величина страхових відшкодувань, сплачених страховиком.

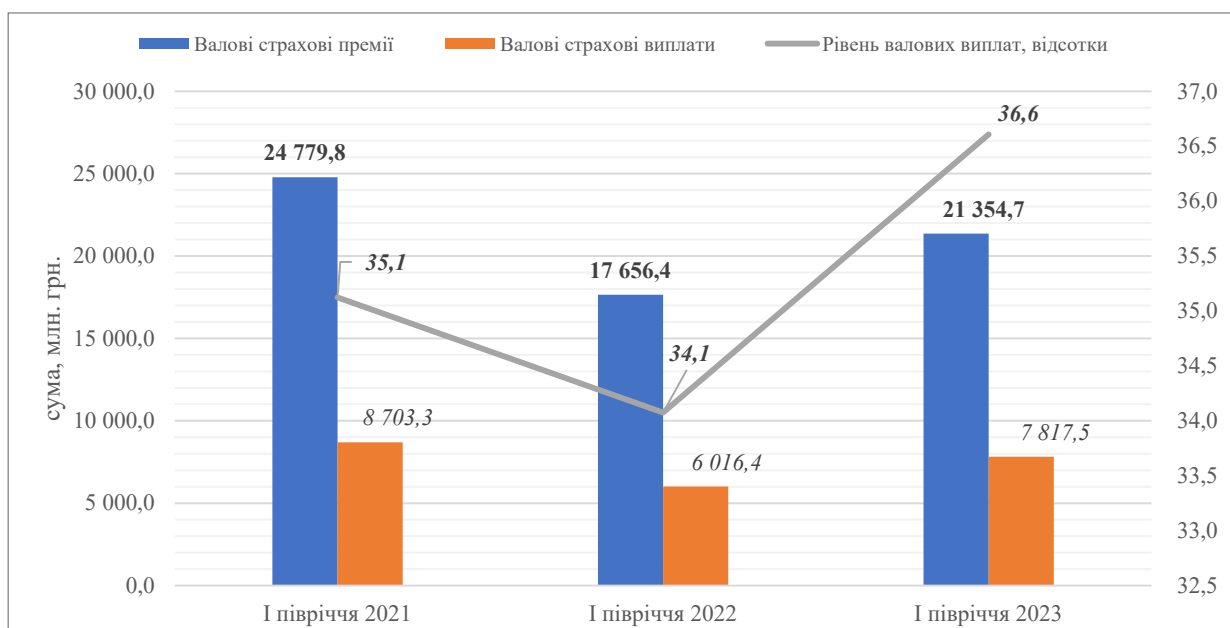

Рис. 3. Валові страхові премії, валові страхові виплати (ліва шкала) та рівень страхових виплат (права шкала) страхових компаній України у I півріччі 2021–2023 рр.

Джерело: побудовано авторами на основі [6]

Рівень валових страхових виплат у I півріччі 2021 р. склав 35,1%, тобто на 100 грн. залучених премій страхові компанії України в середньому виплачували 35,1 грн., а у I півріччі — 34,1 грн., що на 1% менше. У 2023 рівень страхових виплат зріс на 2,5% і склав 36,6%, тобто на 100 грн. залучених премій страховики в середньому виплачували 36,6 грн.

Зміни показників діяльності страхових компаній та їх кількості на ринку фінансових послуг демонструють негативну тенденцію у 2022 р. порівняно із 2021 р., зокрема, щодо зменшення кількості страховиків, кількості укладених договорів, зібраних страхових премій та здійснених страхових виплат. Проте, вже за 2 квартали 2023 р. страхові компанії почали збільшувати обсяги діяльності та досягнули позитивної динаміки за усіма показниками, окрім кількості страхових компаній, яка продовжила зменшуватися. Така ситуація зумовлена виходом з ринку слабких гравців ринку у сфері страхування, які не зможуть забезпечити платоспроможність та рентабельність у довгостроковому періоді.

Нормативно-правове регулювання діяльності страхових компаній кардинально зміниться з 01 січня 2024 р., коли в дію вступить новий Закон України «Про страхування» від 18 листопада 2021 р. № 1909-IX [2; 3]. Даний нормативний документ регламентує: види діяльності на страховому ринку; класи страхування; вимоги щодо здійснення страхової діяльності; опис системи управління страховика; вимоги щодо забезпечення платоспроможності та інвестиційної діяльності страховика, облік та звітність страховика; умови передачі страхового портфеля; способи виходу страховика з ринку; загальні засади здійснення діяльності з реалізації страхових та/або перестрахових продуктів; вимоги до укладення та виконання договорів страхування; державне регулювання та нагляд за діяльністю на ринку страхування.

Питання оподаткування діяльності страховиків регулюються Податковим кодексом України [8]. Відповідно до п. 136.2 ст. 136 Податкового кодексу України від 02 грудня 2010 року № 2755-VI зі змінами та доповненнями (далі — ПКУ) під час провадження страхової діяльності юридичних осіб-резидентів одночасно із ставкою податку на прибуток, визначеною у п. 136.1 ст. 136 ПКУ, ставки податку на дохід встановлюються у таких розмірах:

- 3% за договорами страхування від об'єкта оподаткування;
- 0% за договорами з довгострокового страхування життя, договорами добровільного медичного страхування та договорами страхування у межах недержавного пенсійного забезпечення, зокрема договорів страхування додаткової пенсії [8].

Згідно з п. 137.2 ст. 137 ПКУ податок, що підлягає сплаті до бюджету платниками податку, які провадять страхову діяльність, визначається в по-

рядку, передбаченому п. 141.1 ст. 141 ПКУ, яким встановлено, що страховики сплачують податок на прибуток за ставкою, визначеною відповідно до п. 136.1 ст. 136 ПКУ (18%), та податок на дохід за ставкою, визначеною відповідно до підпунктів 136.2.1 та 136.2.2 п. 136.2 ст. 136 ПКУ (3% та 0%).

Нарахований страховиком податок на дохід за ставкою, визначеною в п.п. 136.2.1 п. 136.2 ст. 136 ПКУ, є різницею, яка зменшує фінансовий результат до оподаткування такого страховика.

Об'єкт оподаткування страховика, до якого застосовується ставка 3% та 0%, розраховується як сума страхових платежів, страхових внесків, страхових премій, нарахованих за договорами страхування і співстрахування. При цьому страхові платежі, страхові внески, страхові премії за договорами співстрахування включаються до складу об'єкта оподаткування страховика тільки в розмірі його частки страхової премії, передбаченої договором співстрахування.

Страхові платежі, страхові внески, страхові премії за договорами перестраховування до об'єкта оподаткування, до якого застосовується ставка, визначена відповідно до підпунктів 136.2.1 і 136.2.2 п. 136.2 ст. 136 ПКУ, не включаються.

Відповідно до п.п. 141.1.3 п. 141.1 ст. 141 ПКУ фінансовий результат до оподаткування страховика збільшується:

- на позитивну різницю між приростом (убутком) сформованих у відповідному звітному періоді відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку та/або міжнародних стандартів фінансової звітності страховими резервами (технічними, математичними, належних виплат страхових сум та іншими, формування яких передбачено законодавством у сфері страхування, крім тих, що не впливають на формування фінансового результату до оподаткування страховика) (за вирахуванням частки участі перестраховика в страхових резервах) та приростом (убутком) відповідних резервів, розрахованих за методикою, визначеною уповноваженим органом, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, за погодженням з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику (за вирахуванням частки участі перестраховика в страхових резервах);
- на позитивну різницю між сумою будь-яких виплат (винагород) страховим посередникам та іншим особам за надані послуги щодо укладання (продлонгації) договорів страхування та сумою нормативу витрат на виплати страховим посередникам, розрахованих за методикою, визначеною уповноваженим органом, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, за погодженням з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику [7].

Фінансовий результат до оподаткування страховика зменшується:

– на від’ємну різницю між приростом (убутком) сформованих у відповідному звітному періоді відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку та/або міжнародних стандартів фінансової звітності страховими резервами (технічними, математичними, належних виплат страхових сум та іншими, формування яких передбачено законодавством у сфері страхування, крім тих, які не впливають на формування фінансового результату до оподаткування страховика) (за вирахуванням частки участі перестраховика в страхових резервах) та приростом (убутком) відповідних резервів, розрахованих за методикою, визначеною уповноваженим органом, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, за погодженням з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику (за вирахуванням частки участі перестраховика в страхових резервах) (п.п. 141.1.4 п. 141.1 ст. 141 ПКУ).

Коригування фінансового результату до оподаткування у зв’язку із створенням та використанням страховиками інших резервів (забезпечень), ніж зазначені у п. 141.1 ст. 141 ПКУ, здійснюється у порядку, встановленому п. 139.1 ст. 139 ПКУ.

Згідно п. 24 Прикінцевих положень нового Закону України «Про страхування», який набирає чинності з 01.01.2024 р. Кабінету Міністрів України спільно з Національним банком України протягом шести місяців з дня набрання чинності Законом розробити та внести на розгляд Верховної Ради України законопроекти з питань оподаткування та перелік законодавчих актів, до яких слід внести зміни у зв’язку з набранням чинності новим Законом.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Необхідною умовою для сталого економічного зростання країни та для підвищення добробуту її населення є існування повноцінного ринку страхування як сегменту ринку фінансових послуг. Головною функцією страхування є захист майнових інтересів фізичних та юридичних осіб у разі настання страхових подій та відшкодування ймовірних збитків у межах обумовленої у договорі страхової суми. Унікальність страхового ринку і страхових компаній полягає у тому, що вони, з однієї сторони формують частину ВВП, а з іншої надають страховий захист громадянам та бізнесу.

Нами досліджено, що в умовах воєнного стану ринок страхування продемонстрував спад за кількістю інституційних учасників та за певними показниками діяльності. Проте, такий вплив на ринок страхування зокрема і на ринок фінансових послуг загалом є закономірним, адже зменшилася як кількість населення, так і кількість суб’єктів господарювання — клієнтів страхових компаній. Окрім того, НБУ як регулятор ринку, працює над забезпеченням платоспроможності та прозорості діяльності українських страховиків. Попри це, варто зазначити, що страхові компанії, які мають фінансово стабільний стан змогли швидко адаптуватися і налагодити роботу, забезпечуючи стабільну та рентабельну діяльність.

Оцінити у повній мірі вплив військових дій на стан страхового ринку є неможливим, адже економічна ситуація в країні під час війни залишається нестабільною. Отож проведення подальших досліджень у даному напрямку залишається актуальним, особливо щодо методів та заходів відновлення повноцінної діяльності страхового ринку України, що сприятиме оздоровленню фінансової системи зокрема та економічної системи держави загалом.

Література

1. Абрамова І.В. Стан та повоєнні перспективи розвитку ринку фінансових послуг. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки*. 2023. № 74. С. 49–53.
2. Про страхування : Закон України від 18.11.2021 р. № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#n2658> (дата звернення: 09.01.2024).
3. Про страхування : Закон України від 7 березня 1996 р. № 85/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 18. Ст. 78. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 09.01.2024).
4. Майбутнє регулювання ринку страхування в Україні: біла книга. К. : НБУ, 2020. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/bila-kniga-maybutnye-regulyuvannya-rinku-strahuvannya> (дата звернення 16.01.2024).
5. Колінець Л., Панухник О., Крупка А., Зарічна Н., Лавров Р. Фінансові та інституційні аспекти розвитку страхового ринку за умов пандемії 2020–2021 і війни 2022–2023: на прикладі страхових компаній України. *Financial and credit activity problems of theory and practice*. 2023. № 5(52). С. 97–110.
6. Наглядова статистика Національного банку України. *Національний банк України: вебсайт*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> (дата звернення: 23.01.2024).
7. Особливості оподаткування страхової діяльності юридичних осіб — резидентів. Консультація ГУ ДПС у Дніпропетровській області від 10.05.2022 р. *Головне управління ДПС у Дніпропетровській області: вебсайт*. URL: <https://dp.tax.gov.ua/media-ark/local-news/582276.html> (дата звернення 23.01.2024).

8. Податковий кодекс України 2 грудня 2010 року № 2755-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 13–14, № 15–16, № 17. Ст. 112 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 09.01.2024).

9. Попович Д., Біда М., Закорко К. Тенденції розвитку страхового ринку України в умовах війни. *Молодий вчений*. 2023. № 3 (115). С. 110–114.

10. Статистика страхового ринку України. *Forinsurer*. URL: <https://forinsurer.com/stat> (дата звернення: 23.01.2024).

References

1. Abramova, I. V. (2023). Stan ta povoyenni perspektivy rozvytku rynku finansovykh posluh [State and post-war prospects of the development of the financial services market]. *Visnyk L'vivskoho torhovel'no-ekonomichnoho universytetu. Ekonomichni nauky*, 74, 49–53 [in Ukrainian].

2. Pro strakhuvannia: Zakon Ukrainy vid 18.11.2021 r. № 1909-IX [About insurance: Law of Ukraine dated 18.11.2021 No. 1909-IX]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#n2658> [in Ukrainian].

3. Pro strakhuvannia: Zakon Ukrainy vid 7 bereznia 1996 roku № 85/96-VR [On insurance: Law of Ukraine of March 7, 1996 No. 85/96-VR]. (1996). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy — The Official Bulletin of the Verkhovna Rada*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].

4. Maibutnie rehuliuвання ринку страхування в Україні: bila knyha [Future regulation of the insurance market in Ukraine: a white paper]. (2020). K.: NBU. Retrieved from <https://bank.gov.ua/ua/news/all/bila-knyga-maybutnye-regulyuvannya-rynku-strakhuvannya> [in Ukrainian].

5. Kolinets, L., Panukhnyk, O., Krupka, A., Zarichna, N., & Lavrov, R. (2023). Finansovi ta instytutsiini aspekty rozvytku strakhovoho rynku za umov pandemii 2020–2021 i viiny 2022–2023: na prykladi strakhovykh kompanii Ukrainy [Financial and institutional aspects of insurance market development under conditions of pandemic 2020–2021 and war 2022–2023: case of Ukrainian insurance companies]. *Financial and credit activity problems of theory and practice*, 5(52), 97–110 [in Ukrainian].

6. Nahliadova statystyka Natsionalnoho banku Ukrainy [Supervisory statistics of the National Bank of Ukraine]. *Natsionalnyi bank Ukrainy: vebсайт — National Bank of Ukraine: website*. Retrieved from <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> [in Ukrainian].

7. Osoblyvosti opodatkuвання strakhovoi diialnosti yurydychnykh osib — rezidentiv. Konsultatsiia HU DPS u Dnipropetrovskii oblasti vid 10.05.2022 r. [Peculiarities of taxation of insurance activities of legal entities — residents. Consultation of the DPS State Administration in the Dnipropetrovsk Region dated May 10, 2022]. *Holovne upravlinnia DPS u Dnipropetrovskii oblasti: vebсайт — Main Directorate of DPS in Dnipropetrovsk region: website*. Retrieved from <https://dp.tax.gov.ua/media-ark/local-news/582276.html> [in Ukrainian].

8. Podatkovyi kodeks Ukrainy 2 hrudnia 2010 roku № 2755-VI [Tax Code of Ukraine of December 2, 2010 No. 2755-VI]. (2011). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy — The Official Bulletin of the Verkhovna Rada*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> [in Ukrainian].

9. Popovych, D., Bida, M., & Zakorko, K. (2023). Tendentsii rozvytku strakhovoho rynku Ukrainy v umovakh viiny [Development trends of the insurance market of Ukraine under the conditions in the period of war]. *Molodyi vchenyi*, 3 (115), S. 110–114 [in Ukrainian].

10. Statystyka strakhovoho rynku Ukrainy [Statistics of the insurance market of Ukraine]. *Forinsurer*. Retrieved from <https://forinsurer.com/stat> [in Ukrainian].